

DENÍK PANOŠE JAROSLAVA

Tento spis je pravděpodobně deník, do kterého si autor zapisoval v rodném jazyku pro oporu paměti pouhá hesla a náznaky o zkušenostech z cesty k francouzskému králi Ludvíku XI. r. 1464, aby je později doma rozvinul v obsírnější líčení; k tomu však nedospěl. Jméno autorovo v tomto cestopise chybí, ale již Fr. Palacký správně ve svých Dějinách ztotožnil autora s Jaroslavem, jenž zažil jako posel krále Jiřího roku 1465 v Římě od papeže Pavla II. potupné přijetí. O jeho životě se musíme spokojit pouhými dohady; pocházel snad z Jaroslavě u Vysokého Mýta, uměl latinsky, rozuměl francouzštině a měl asi též vědomosti z jazyka italského a německého.

Ve svém deníku líčí cestu českého poselstva v době od 16. května do 14. září 1464. Poselstvo mělo vedle sjednání přátelské dohody mezi českým a francouzským králem získat Ludvíka XI. pro Jiříkův plán spolku evropských panovníků s tendencí proti Turkům a papeži. Vedl je pan Albrecht Kostka z Postupic. Jaroslav měl zde významnou úlohu, snad byl zástupcem pana Kostky, jak se můžeme dohadovat přímo z textu. Cesta vedla z Prahy přes Cheb, Norimberk, Štrasburk, Toul, pak následovalo hledání těkavého krále Ludvíka XI. v severozápadní Francii, svízelné diplomatické jednání s francouzskými preláty z královny rady a konečně zpáteční cesta přes Paříž, Orleans, Lyon, Ženevu, Kostnici, Tyroly, Pasov do Českých Budějovic a do Brna. Vypravování je svěží, byť někdy i naivní. Autor dovede vtípným slovem nebo satirickou zkratkou vystihnout význačný rys u jednotlivce nebo charakterizovat situaci, srovnává zjevy a mravy cizí s domácími a vůbec se jeví jako bystrý pozorovatel.

(CESTA ZA KRÁLEM LUDVÍKEM XI.)

- Nazajtríe v úterý jeli sme 7 leuk do města jménem Barluduk, kdežto král sicilský dvorem bydlí. A převrátil se pan Albrecht s panem Antoniem, a vozka nebohý zbit a darmo etc. A sniedali sme na cestě v jakés vsi, mili od toho města Barluduc; a tu sme našli mnicha u pěkné panny, kterýž
- 5 s námi jel a mši slúžil etc. A ihned vyjela proti nám rada krále sicilského a přivítali nás počestně etc. Nazajtríe v středu před svatým Vítem o nešpořiech dáno jest slyšenie nám před králem sicilským; a tu jest pan Albrecht Kostka najprv pozdravenie učinil od krále českého a dal listy věřici. A když jest králi list věřici od krále českého přečten, ihned král vzal jest pana
- 10 Albrechta s panem Antoniem zvláště do svého pokoje s svú radú; a tam sú dobre dlúho byli, až jsú i odpověd měli od krále, a to vše v tajné radě. Nazajtríe ve čtvrtek zval pan Albrecht Kostka radu krále sicilského k obědu, a král zval nás všecy k večeri, a tu sme ctěni poctivě etc. A potom v hospodách, což sme ty dni tu protrávili, všecko zaplatili královi úředníci etc.
- 15 Nazajtríe v pátek den svatého Víta jeli sme 7 leuk do vsi jménem Šumic; a ta ves leží v krajině, jenž slóve Campania. A jest krajina dosti pěkná, ale nemá v sobě vody a lesuov a vsi velmi řiedké; a křídovatá jest krajina a domové i kostelové i zdi všelikteraké všecy jsú z křidy.

Nazajťrie v sobotu jeli sme 15 leuk veľmi čistým rovnom skrze tu
20 krajinu Kampaní a prijeli sme do mesta jménem Reyms fransky a latíně
Remis; město dobře veliké; pan Anton pravil, že jest jako Praha, ale já
sem tomu nemohl svoliti etc. A jest v něm kostel matky božie, krásný
a pěkný, v němž se král franský na královstvie maže; a u svatého Dionysia,
25 a teprv v Paříži jej korunuji etc. U toho také města Remis svatý Dionysius
sfat, vzdáli od města jako dvakrát neb třikrát od Prahy k pražské šibenici;
a tak pravie, že jest po stěti hlavy svatý Dionysius vzal svú hlavu a nesl ji
až do toho kostela matky božie a tu najprv byl pochován etc.

Nazajťrie v neděli jeli sme z toho města 11 leuk do vsi jménem Villa
30 Beate Virginis, Ves matky božie, a prevozili sme se přes vodu jménem
Sana, 5 mil od Remis, a teče ta řeka ku Paříži; a jeli sme mimo město pěkné
podál jménem Lan etc. A do té Vsi matky božie, jakož sme v ní leželi, jest
pout velmi slavná a kněžie dvorným obyčejem lidi o penieze tantují etc.

Nazajťrie v pondělí jeli sme 12 leuk do města jménem Villa Sancti
35 Quintini, Ves svatého Kvintýna; a ihned ten den myli sme se v lázni
s pěknými etc., a někteří se z našich dali holti, právě jako v Sodomě etc.

Nazajťrie v úterý jeli sme 9 leuk do vsi dobře veliké jménem Lyhuns
etc.

Nazajťrie v středu jeli sme 9 leuk do města dobře velikého jménem
40 Amiens. A jeli sme skrze město řečené Korbél, 4 leuky od Amiens. A tu
v tom Amiens ve čtvrtek nazajťrie viděli sme krále cyprského, rex Cypri
latíně etc. A tu nám teprv právě pověděno, kde jest král franský; neb před
tím žádný neuměl nám právě pověděti, a to proto, že jest nikdiež na
jednom miestě dlúho nebyl, neb se jest vždycky po loviech talácel a lovil
45 etc. V tom také městě Amiens jest kostel pěkný; a mají mnoho relikví
svátostí: svatého Jana Křtitele hlavu etc.

Nazajťrie v pátek před svatým Janem Křtitelem božím jel pan Anton
s služebníky svými a s Jaroslavem k králi franskému do města jménem
Sampo, latíně Villa Sancti Pauli, Ves svatého Pavla; a jest dobře menšie
50 nežli Český Brod; hrad v něm. A pravili nám, že jest to město vévody
burgundského; a také sme jej tu viděli, šedivého, starého etc.

1 nazajťrie v úterý: 12. června 1464; leuk: leuka (franc. lieue), francouzská dél-
ková míra, asi 4 km; *Barluduk*: Bar-le-Duc, hlavní město dnešního departementu
Meuse v sev. Francii – 2 *král sicilský*: René z Anjou (1409-1480), nazývaný „dob-
rý král René“; *dvorem bydlí sídlí*; *pan Albrecht s panem Antoniem*: Albrecht Kost-
ka z Postupic, pán na Litomyšli, přední diplomat krále Jiřího (r. 1469 přešel na stra-
nu krále Matyáše); Antonio Marini z Grenoblu, diplomat ve službách krále Jiřího
(srov. zde na s. 175) – 3 *a darmo etc.* třebaže nic nezavinil atd.; *mili*: českou, tj.
přes 11 km – 6 *počestně* uctivě, s počtami; *v středu před svatým Vitem o nešpořiech*:
13. června pozdě odpoledne – 8 *listy věřící* pověřovací listiny – 11 *dobře* hodně – 13
ctění počtívě náležitě uctívání, hoštění – 14 *sme protrávili* udělali jsme útratu

15 *den svatého Víta*: 15. června – 16 *Šumic*: patrně Châlons-sur-Marne, hlavní město dnešního departementu Marne; *Campania*: Champagne, stará francouzská provincie, zaujímající dnešní departementy Aube, Haute-Marne, Marne a Ardenes – 17 *křídovatá*: křídou míněna opuka, charakteristická pro celou Champagne

19 *velmi čistým rovinem* velmi krásnou rovinou – 20 *Reyms*: Remeš (franc. Reims), v dnešním dep. Marne; *fransky a latině* francouzsky a latinsky – 22 *tomu...* svoliti s tím souhlasit; *kostel matky božie*: proslulá remešská katedrála (Notre-Dame) – 23 *se na království maže* bývá pomazán na krále; *u svatého Dionysia*: opatství v Saint-Denis, sev. od Paříže, kde bývali pohřbíváni francouzští králové – 24 *za míli českú vzdáli ve vzdálenosti asi jedné české míle* (přes 11 km); *tu se obléčí v majestát a šaty svatého Karla* tu se obléká v odznaky královského důstojenství a v roucho Karla Velikého – 25 *svatý Dionysius sřat*: sv. Diviš (franc. Denis), první biskup pařížský (3. stol. n. l.), býval vyobrazován s vlastní stárou hlavou v rukou, což bylo podnětem k lidové legendě, o níž se autor zmiňuje – 26 *k pražské šibenici*: stávala na návrší za dnešním Hlavním nádražím

29-30 *Villa Beate Virginis* (lat. „město blahoslavené panny“): Notre-Dame-de-Liesse v dnešním dep. Aisne, proslulé poutní místo s mariánskou soškou, přinesenou ze Svaté země – 30 *převozili sme se* převáželi jsme se – 31 *Sana*: řeka Aisne (před Compiègne se vlévá do Oisy a ta pak do Seiny poblíž Paříže) – 32 *Lan*: Laon, hlavní město dnešního dep. Aisne – 33 *dvorným obyčejem lidí o peníze tantují* elegantním způsobem nepěkně připravují lidi o peníze, šidí

34 *Villa Sancti Quintini* (lat. „město svatého Kvintina“): Saint-Quentin v dnešním dep. Aisne – 36 *s pěknými etc.*: tj. asi pannami a paními; *v Sodomě*: biblické město, zničené pro hříšný život obyvatel

37 *Lyhuns*: Lihons (n. Litrons), dnešní dep. Somme

40 *Korbel*: Corbie, dnešní dep. Somme, asi 15 km vých. od Amiensu – 41 *krále cyprského*: Ludvík Savojský (žil 1431-1482), švagr Ludvíka XI., měl titul krále kyperského (lat. rex Cypri) podle své manželky Charlotty, dcery kyperského krále Jana II. – 42 *právě pravdivě*; *král franský*: Ludvík XI., vládl v l. 1461-1483 – 44 *se jest talácel* potuloval se, potloukal se – 45 *relikví svátostí*: ostatků svatých; ve středověku byly zbožně sbírány (u nás tím proslul Karel IV.) a docházelo s nimi k četným podvodům

47 *v pátek před svatým Janem Křtitelem božím*: 22. června – 47-48 *pan Anton...* s *Jaroslavem*: Antonio Marini... s panošem Jaroslavem, autorem cestopisu – 44 *Sampo*: Saint-Pol, dnešní dep. Pas-de-Calais, asi 30 km záp. od Arrasu; *dobře menšie* mnohem menší – 50 *vévody burgundského*: Filip Dobrý (vládl 1419-1467)

PAMĚTI ŠAŠKOVY

Za autora původního českého popsání cesty pana Lva z Rožmitálu, vykonané v letech 1465-1467 po západní Evropě, označuje se nyní zeman z rodiny usedlé na Prešticku Václav Šašek z Bílkova, o němž máme zprávy z let 1483 až 1493. Dříve se spis přičítal Šaškovi z Mezihorí; tato rodina je však dosvědčena teprve z 16. století. Autor mluví o své osobě (v dochovaném latinském přepracování díla) jen na málo místech a v třetí osobě, ale někde svou totožnost bezděky prozrazuje. Byl asi důvěrníkem pana Lva; ten navrhl císaři Fridrichovi III., aby Šaška pasoval ve Štýrském Hradci na rytíře, a poslal ho ke konci cesty napřed do Prahy ke králi Jiřímu a královně Johaně. Deník cesty psal Šašek asi z příkazu pana Lva a po